



אוניברסיטת בן-גוריון בנגב  
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לחינוך תשפ"א 2020 - 2021

**שם הקורס:** סוגיות במחקר על למידה והוראה בבית הספר

**מס' קורס:** סמסטר סתיו 12910278; סמסטר אביב 12910288

**שם המרצה:** אדם לפסטיין

**מועד:** ימי א', בין 16:00 – 18:00

**שעת קבלה:** ימי ב', 8:00-9:00, יש לתאם מראש, בבנין 72 חדר 135, או במזכירות המחלקה

**יעדי ההוראה:**

מטרת הקורס הוא לערוך היכרות עם המחקר הבינתחומי על תהליכי למידה והוראה בכיתות בית ספר, תוך בחינה של סוגיות מרכזיות בפדגוגיה, במדיניות ובשיפור ההוראה. סטודנטים שמסיימים את הקורס בהצלחה –

(א) יכירו תובנות מרכזיות מהמחקר הנטורליסטי והניסויי על הנעשה בכיתות לימוד, על האפקטיביות של שיטות הוראה שונות, ועל האתגרים הכרוכים בשיפור ההוראה,

(ב) יכירו גישות שונות ולמחקר על הוראה ולמידה בכיתה כולל יתרונותיהן וחסרונותיהן,

(ג) יידעו לבקר מחקרים, מסמכי מדיניות והצעות לרפורמות הוראה,

(ד) יחשבו בצורה ביקורתית על סוגיות מרכזיות שנויות במחלוקת בתחום הפדגוגיה, מדיניות ושיפור ההוראה.

**פרשיות לימודים:**

- הוראה - מקצוע מורכב שנראה פשוט
- מה קורה בכיתות? ניתוח נטורליסטי
  - דרכים מגוונות להתבוננות בכיתה
  - השיח בכיתה – ניתוח מבני
  - חלוקת הנטל הקוגניטיבי בשיעור
  - יחסי כוח בכיתה
  - שיח ואינטראקציה בכיתה ישראלית – האם יש פדגוגיה "ישראלית"?
- מה עובד? מחקרים ניסויים
  - הערכת האפקטיביות של שיטות הוראה - מטא-אנליזות של ניסויים מבוקרים
  - ביקורות על גישת המטא-אנליזות של ניסויים מבוקרים
  - דוגמאות של אסטרטגיות מבטיחות: הוראה ישירה, למידה שיתופית, הערכה לשם למידה, שיח אקדמי פורה, עבודה אינטלקטואלית אוטנתית
- סוגיות שנויות במחלוקת
  - ידע תוכן או מיומנויות חשיבה?
  - ניהול כיתה: שליטה חיצונית או הנעה פנימית?
  - למידת חקר או הוראה ישירה?
  - הוראת נושאים שנויים במחלוקת פוליטית: חינוך לחינוך אזרחי או השפעה אסורה?
  - חינוך ערכי בבית הספר: האם אפשרי? האם כדאי?

- המהפכה הטכנולוגית: הצלת הלמידה או הסחת דעת?
- פיתוח מקצועי של מורים: המפתח לשיפור או בזבוז זמן ומשאבים?
- המיצ"ב: מנגנון להעלאת ההישגים הלימודיים או הרס הלמידה המשמעותית?
- התכנית הבינלאומית להישגים לימודיים (PISA): האם כדאי לישראל ללמוד מסינגפור?
- מחקר על למידה: בסיס להתמקצעות של המערכת או לא רלוונטי?

## דרישות והרכב ציון הקורס

### משקל בציון הסופי \*\* (יש למחוק את המיותר)

נוכחות	0 % -	<u>X</u> חובה	__ בחירה
בחנים ***	0 % -		
עבודות והצגות בשיעורים	100 % -		
מבחנים	0 % -		
סיוורים	0 % -		
סה"כ	100% -		
ציון סופי עובר:	70		

## רשימה ביבליוגרפית:

### עברית

- איגן, קירן (2009) **החינוך להבנה: שלבים בהתפתחות ההבנה האנושית**. בני-ברק: ספרית פועלים. הולט, ג'ון (2004) **בלמידה מתמדת: איך ילדים קטנים לומדים לקרוא, לכתוב, לחשב ולחקור את העולם בלי שיעורים והוראה**. תל אביב: פראג.
- הרפז, יורם (2008) **המודל השלישי: הוראה ולמידה בקהילת חשיבה**. בני ברק: ספרית פועלים. ויגוצקי, לב (2006) **חשיבה ודיבור**. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס - האוניברסיטה העברית. ויגנס, גרנט ומקטאי, ג'יי (2013) **הבנה בכוונה: תכנון שיעורים עתירי הבנה**. ירושלים: מכון ברנקו וייס. ורדי-ראט, אסתר ושושנה בלום-קולקה (2005) "השיעור כאירוע דיבור א-סימטרי – מבט על מבנה ההשתתפות בכיתה הישראלית", בתוך: **שיח בחינוך: אירועים חינוכיים כשדה מחקר**, בעריכת עירית קופרברג, עלית אולשטיין, הוצאת מכון מופ"ת, 2005, 417-385.
- זוהר, ענת (2013) **ציונים זה לא הכל: לקראת שיקומו של השיח הפדגוגי**. בני ברק: ספרית פועלים. חיות, ערן וולנשטיין, ניבה, עורכים (2006) **תאוריות למידה והוראה: מקראה**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, טכנולוגיות למידה ומערכות למידה.
- ירון, עידן (2015). **תמונות מחיי בית הספר**. בני ברק: ספרית פועלים.
- פולק, איתי, סיגל, עליזה ולפסטיין, אדם, עורכים (2014) **פדגוגיה בישראל: הלכה למעשה – שיח, אינטראקציה ופעילות בכיתות הלימוד בבתי הספר היסודיים בישראל** (דו"ח מחקר). באר-שבע: המעבדה לחקר הפדגוגיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
- פיאז'ה, ז'אן (1969) **תפיסת העולם של הילד**. תל-אביב: ספרית פועלים.
- פרקינס, דייוויד (2011) **למידה כמשחק: כיצד שבעה עקרונות של הוראה יכולים לשנות את החינוך**. תל אביב: ספרית פועלים.
- קון, אלפי (2000) **מעבר למשמעת: מצייתנות לקהילתיות**. ירושלים: מכון ברנקו וייס לטיפול החשיבה. קשתי, יצחק, אריאלי, מרדכי ויהודית הראל (1985) הכיתה כמערכת משמעותית >נתונים אתנוגרפיים משלוש כיתות בבית-ספר יסודי בעיר פיתוח אחת<, **מגמות כ"ט**, עמ' 21-7. (המאמר מופיע גם במקראה של האוניברסיטה הפתוחה)

- Alexander, P. A., Schallert, D. L., & Reynolds, R. E. (2009). What Is Learning Anyway? A Topographical Perspective Considered. *Educational Psychologist, 44*(3), 176-192. doi:10.1080/00461520903029006
- Alexander, R. J. (2001). *Culture and pedagogy: international comparisons in primary education*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Alexander, R. J. (2008). *Essays on pedagogy*. London: Routledge.
- Alton Lee, A., Nuthall, G., & Patrick, J. (1993). Reframing Classroom Research - a Lesson from the Private World of Children. *Harvard Educational Review, 63*(1), 50-84.
- Ball, D. L., & Lampert, M. (1999). Multiples of evidence, time, and perspective: Revising the study of teaching and learning. In E. C. Lagemann & L. S. Shulman (Eds.), *Issues in education research: Problems and possibilities* (pp. 371-398). San Francisco: Jossey-Bass.
- Barber, M., & Mourshed, M. (2007). *How the world's best-performing school systems come out on top*. London: McKinsey and Company.
- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (1999). *How People Learn: brain, mind, experience, and school*: National Academy Press.
- Cochran-Smith, M., & Lytle, S. L. (1990). Research on teaching and teacher research: The issues that divide. *Educational researcher, 19*(2), 2-11.
- Coffield FJ, Moseley DV, Hall E and Ecclestone K (2004). *Should we be using learning styles? What research has to say to practice*. London: Learning and Skills Research Centre/University of Newcastle upon Tyne.
- Cohen, D. K. (2011). *Teaching and its predicaments*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Craig, C. (2009). Teacher Research and Teacher as Researcher. In L. J. Saha & A. G. Dworkin (Eds.), *International Handbook of Research on Teachers and Teaching* (pp. 61-70): Springer.
- Croninger, R. G., Valli, L., Chambliss, M. J., Alexander, P., & Price, J. (2012). Researching quality in teaching: Enduring and emerging challenges. *Teachers College Record, 114*(4), 15.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: Collier Books.
- Dewey, J. (1990). *The school and society and, The child and the curriculum*. Chicago: University of Chicago Press.
- Doyle, W. (1983). Academic Work. *Review of Educational Research, 53*(2), 159-199.
- Eisner, E. W. (2002). From episteme to phronesis to artistry in the study and improvement of teaching. *Teaching and Teacher Education, 18*(4), 375-385.
- Fenstermacher, G. D. (1994). The Knower and the Known - the Nature of Knowledge in Research on Teaching *Review of Research in Education, 20, 1994* (Vol. 20, pp. 3-56). Washington: AERA.
- Galton, M. J., Hargreaves, L., Comber, C., Wall, D., & Pell, A. (1999). *Inside the primary classroom: 20 years on*. London: Routledge.
- Hammersley, M. (1997). Educational research and teaching: a response to David Hargreaves' TTA lecture. *British Educational Research Journal, 23*(2), 141-161.
- Hargreaves, D. H. (1996). *Teaching as a research-based profession: possibilities and prospects*. London: Teacher Training Agency.
- Hargreaves, D. H. (1997). In defense of research for evidence-based teaching - a rejoinder to Martyn Hammersley. *British Educational Research Journal, 23*(4), 405-419.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: a synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.

- Hiebert, J., Gallimore, R., & Stigler, J. W. (2002). A knowledge base for the teaching profession: what would it look like and how can we get one? *Educational Researcher*, 31(5), 3-15.
- Holt, J. C. (1990). *How children fail* (Rev. ed.). Harmondsworth: Penguin.
- Illeris, K. (2009). *Contemporary theories of learning: learning theorists -- in their own words* (1st. ed.). London ; New York: Routledge.
- Jackson, P. W. (1986). *The practice of teaching*. New York: Teachers College Press.
- Koschmann, T. D. (2011). *Theories of learning and studies of instructional practice*. New York: Springer.
- Labaree, D. F. (2000). On the nature of teaching and teacher education - Difficult practices that look easy. *Journal of Teacher Education*, 51(3), 228-233.
- Lagemann, E. C. (2000). *An elusive science: the troubling history of education research*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lampert, M. (1985). How do teachers manage to teach? Perspectives on problems in practice. *Harvard Educational Review*, 55(2), 178-195.
- Lampert, M. (2001). *Teaching problems and the problems of teaching*. New Haven ; London: Yale University Press.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: legitimate peripheral participation*. Cambridge England ; New York: Cambridge University Press.
- Lortie, D. C. (1975). *Schoolteacher: a sociological study*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lytle, S. L., & Cochran-Smith, M. (1992). Teacher research as a way of knowing. *Harvard Educational Review*, 62(4), 447-474.
- Mayer, R. E., & Alexander, P. A. (2011). *Handbook of research on learning and instruction*. New York: Routledge.
- Nuthall, G., & Alton-Lee, A. (1990). Research on Teaching and Learning: Thirty Years of Change. *The Elementary School Journal*, 90(5), 546-570.
- Richardson, V., & American Educational Research Association. (2001). *Handbook of research on teaching* (4th ed.). Washington, D.C.: American Educational Research Association.
- Sawyer, R. K. (2006). *The Cambridge handbook of the learning sciences*. Cambridge ; New York: Cambridge University Press.
- Sfard, A. (2008). *Thinking as communicating: human development, the growth of discourses, and mathematizing*. New York: Cambridge University Press.
- Shulman, L. S. (1986). Paradigms and research programs in the study of teaching: A contemporary perspective. In M. C. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching* (Third ed., pp. 3-36). New York: Macmillan.
- Slavin, R. E. (2002). Evidence-based education policies: transforming educational practice and research. *Educational Researcher*, 31(7), 15-21.
- Vygotsky, L. S., & Cole, M. (1978). *Mind in society: the development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wertsch, J. V. (1985). *Vygotsky and the social formation of mind*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Willingham, D. T. (2012). *When can you trust the experts? How to tell good science from bad in education*. San Francisco: Jossey-Bass.